

Inhoud

Finland

- ▶ Ga eilandhoppen in de Åland-archipel
- ▶ Beleef de Finse steden tijdens een stedentrip naar Helsinki, Tampere of Oulu
- ▶ Maak kennis met de Samen in Inari
- ▶ Ga op berensafari langs de Russische grens
- ▶ Loop de lange of korte Karhunkierros in nationaal park Oulanka
- ▶ Ervaar het noorderlicht in Luosto

- 7 Kaarten en plattegronden
- 9 Woord vooraf

1 11 Finland: een verdieping

- 12 Ligging
- 13 Bestuur
- 15 Economie
- 17 Bevolking
- 22 Sport
- 23 Literatuur
- 25 Beeldende kunst
- 27 Muziek
- 29 Architectuur
- 31 Werelderfgoed

2 35 Geschiedenis

- 36 Prehistorie
- 38 Vikingtijd
- 38 Late middeleeuwen
- 41 Vasatijd
- 42 Zwedens Gouden Eeuw
- 44 Strijd tegen Rusland
- 49 Zelfstandigheid
- 50 Drie oorlogen
- 52 Na de oorlogen

3 57 Natuur

- 58 Geologie
- 60 Klimaat
- 61 Flora en fauna
- 67 Nationale parken

4 71 Åland

- 72 Mariehamn/Maarianhamina
- 76 Fasta Åland
- 82 Föglö
- 83 De zuidoostelijkste scheren
- 85 Tips en adressen

5 89 Het hart van Zweeds Finland

- 90 Åbo/Turku
- 97 Nådendal/Naantali
- 98 Scherenkust van Egentliga Finland
- 101 Ten zuiden van Turku
- 103 Ten noorden van Turku
- 109 Tips en adressen

6 113 Zuid-Finland

- 114 Tammisaari/Ekenäs en omgeving
- 116 Hanko/Hangö
- 118 Porvoo/Borgå en omgeving
- 119 Loviisa/Lovisa en omgeving
- 120 Kotka en omgeving
- 123 Hamina/Fredrikshamn en omgeving
- 124 Lappeenranta/Villmanstrand en omgeving
- 126 Lahti/Lahtis en omgeving
- 126 Hämeenlinna/Tavastehus en omgeving
- 129 Tips en adressen

Woord vooraf

Finland staat bekend als 'het land van de duizend meren', maar het heeft meer te bieden dan alleen water. Het land heeft niet alleen een heel diverse natuur, maar ook veel cultuur. Die natuur varieert van de scherenkust in het zuiden met tienduizenden eilanden, via de bossen en meren van Midden-Finland tot de uitgestrekte en vrijwel ongerepte vlaktes en bergen van Fins Lapland. En de cultuur? Wereldberoemd zijn de muziek van Jean Sibelius, de architectuur van Alvar Aalto en het design van Marimekko.

De geschiedenis van het land wijkt nogal af van de rest van Europa. Eeuwenlang maakte het deel uit van Zweden en was het een pion in het machtsspel tussen dat land en grote buur Rusland. In het begin van de 19de eeuw werd heel Finland Russisch. Daar kwam na de Russische Revolutie weliswaar een einde aan, maar helemaal ontspannen was de situatie nooit en in de Tweede Wereldoorlog laaide de strijd weer op. Nu is Finland een volwaardig lid van de Europese Unie en kun je er met euro's betalen.

Wanneer je ook gaat, het land heeft altijd wat extra's te bieden. 's Zomers kun je eindeloos zwerven door een groen, meestal warm land waar water nooit ver weg is. 's Winters biedt vooral het noorden je een witte wonderwereld, met de groene pracht van het noorderlicht boven de zwaar met sneeuw beladen bomen. Reizen door Finland is een waar genoegen. Goede, maar soms onverharde wegen leiden tot in de verste uithoeken van het land en de fraaiste natuurgebieden zijn omgevormd tot goed toegankelijke nationale parken. Ook al ligt Finland in de noordoostelijke hoek van Europa, het is goed bereikbaar. Dagelijks vertrekken vliegtuigen naar Helsinki en 's winters gaan er charters en bijzondere reizen naar de wintersportplaatsen in Lapland. Geen land voor het massatoerisme, wel voor fijnproevers.

Ger Meesters

N.B. Uitstapjes vanuit Finland naar Rusland (bijv. Moermansk, Vyborg of St.-Petersburg) waren altijd populair. Op het moment van schrijven geldt voor Rusland vanwege de oorlog in Oekraïne echter de kleurcode oranje (en rood voor de landsdelen die aan Oekraïne grenzen en voor Tsjetsjenië en de rest van Noord-Kaukasus). Mits in bezit van een geldig paspoort en visum mag je Rusland wel in, maar krijg je daar problemen dan kan de Nederlandse overheid je waarschijnlijk niet helpen. Raadpleeg de reisapp van het ministerie van Buitenlandse zaken voor vertrek. Verzekeraars geven overigens vanwege het gewapende conflict tussen Rusland en Oekraïne geen Ruslandverklaring meer af.

Svedjehamni.

LIGGING

De nationale kleuren van Finland zijn blauw en wit, maar als je er 's zomers komt, overheersen het groen van de uitgestrekte bossen en landerijen, de heidevelden en zelfs de korstmossen. Blauw en wit – de kleuren van de vlag – en het lichte bruin van berkenhout tekenen het interieur van openbare gebouwen. Finland is grofweg in drie zones in te delen: de kuststroken langs de Botnische, respectievelijk Finse Golf (inclusief Åland), het met duizenden meren bezaaide en wat hoger liggende binnenland en het wat bergachtige Lapland, dat vrijwel geheel boven de poolcirkel ligt.

Overall langs de kust van de Botnische Golf is te merken dat het land nog in beweging is: bevrijd van het ijs dat Scandinavië gedurende de laatste ijstijd bedekte, veert het land nog steeds op met een snelheid van ca. 9 mm per jaar. Voldoende om binnen één generatie zichtbaar te zijn. Hoewel het fenomeen zich al voordoet sinds het smelten van het ijs, zo'n 10.000 jaar geleden voltooid, begon men zich pas in de 16de en 17de eeuw af te vragen wat er nu eigenlijk aan de hand was. Het boothuis dat opa aan het water had gebouwd, stond nu een paar meter van de vloedlijn! Waar was al dat water gebleven? Zat er een gat in de zee waardoor het wegliep? Want dat vroeg men zich toen af. Men kon zich gewoon niet voorstellen dat het land omhoog was gekomen. De landstijging is het beste te zien op de Åland-eilanden en bij Kvarken, dat voor de kust van Vaasa ligt.

Het merenplateau, dat het hart van het land vormt, getuigt ook van die laatste ijstijd in de vorm van eskers, lage heuvelruggen. Dat geldt ook voor de meren zelf, die immers ontstaan zijn door het smeltwater van het landijs. Lapland vormt ongeveer een derde van Finland en maakt deel uit van het leefgebied van de Samische oerbevolking, die nu verspreid over vier landen leeft: Noorwegen, Zweden, Finland en Rusland. Het landschap kenmerkt zich door de weidse uitgestrektheid van de toendra en de taiga, doorsneden door rivieren en een enkele bergketen. Grote delen zijn in alle vier de landen – zij het in Rusland op wat minder grote schaal – beschermd als nationale parken. Daarmee is het niet alleen geschikt voor de vrij rondzwervende rendieren van de Samen, maar ook voor de op avontuur beluste toerist.

BESTUUR

Van oudsher bestaat Finland uit 19 regio's, die in het Fins *maakunta* en in het Zweeds *landskap* worden genoemd. De regio's worden bestuurd door een regionale raad, waarin de gemeenten van die regio samenwerken. De regio's vertegenwoordigen dialectische, culturele en economische verschillen beter dan de oude provincies, die louter administratieve afdelingen van de centrale overheid waren.

Tussen 1997 en 2009 was Finland bovendien verdeeld in 6 provincies: Zuid-Finland (Hämeenlinna), West-Finland (Tampere), Oost-Finland (Kuopio), Oulu (Oulu), Lapland (Rovaniemi) en Åland (Mariehamn). Inmiddels is het land bestuurlijk ingedeeld in 6 nieuwe gebieden die worden bestuurd door een regionaal bestuursorgaan (Fins: *Aluehallintovirasto*; Zweeds: *Regionförvaltningsverk*), maar waarin de 19 regio's nog veel eigen taken kennen: Zuid-Finland (Etelä-Suomi/Södra Finland met als hoofdstad Hämeenlinna), Oost-Finland (Itä-Suomi/Östra Finland; Mikkel), Zuidwest-Finland (Lounais-Suomi/Sydvästra Finland; Turku), West- en Midden-Finland (Länsi- ja Sisä-Suomi/Västra och Inre Finland; Vaasa), Noord-Finland (Pohjois-Suomi/Norra Finland; Oulu) en Lapland (Lappi/Lapland; Rovaniemi). Deze indeling is terug te vinden in de indeling van deze gids.

In de Zweedstalige gebieden worden zo veel mogelijk de Zweedse plaatsnamen gebruikt, gevolgd door de Finse naam en in Finstalige gebieden de Finse naam, gevolgd door de Zweedse naam. In sommige historisch Zweedstalige steden en streken wordt inmiddels door de meerderheid van de bevolking Fins gesproken. In die gevallen zal vaak toch eerst de Zweedse naam genoemd worden, gevolgd door de Finse. Åland is geheel Zweedstalig en daar worden geen Finse plaatsnamen vermeld. In Lapland wordt bij de meeste plaatsen de Samische naam genoemd.

De vaste ondergrond van Finland bestaat uit graniet en gneis uit het precambrium, met slechts rond Oulu en Pori jongere sedimentgesteenten uit het kwartaair. Alleen in de 'arm' van Finland, tussen Muonio en Kilpisjärvi, kent Finland een typisch Scandinavisch fjellandschap met in het uiterste westen enkele kale pieken die boven de bomen uitsteken. Deze pieken maken nog deel uit van de Caledonische bergketen, die zich uitstrekt van Schotland tot Finnmark en het Varanger-schiereiland in Noord-Noorwegen. De keten ontstond zo'n 400 miljoen jaar geleden onder invloed van de plaattektoniek die alle gebergten op aarde vormde. Van het oorspronkelijke hooggebergte, te vergelijken met de huidige Alpen, is weinig meer over. De berg Kebnekaise in Zweden is met zo'n 2100 m de hoogste top van de bergketen. De hoogste berg van Finland is de Haltitunturi, maar met een hoogte van 'slechts' 1365 m is dat bepaald geen hooggebergte. Bovendien ligt de top aan de Noorse zijde van de berg, aan de Finse zijde is het hoogste punt 1324 m. Een Noors burgerinitiatief om ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van Finland in 2017 de Noors-Finse grens zo te wijzigen dat de top op Fins grondgebied zou komen te liggen, vond helaas geen gehoor in het Noorse parlement.

Een oeroud hooggebergte is in feite de keten van *tunturi's* (fjellen) die het nationaal park Luosto-Pyhä vormen. De toppen zijn echter door miljarden jaren van erosie tot een heel bescheiden hoogte afgesleten.

Landstijging

Het huidige landschap van Finland hebben we te danken aan de vereffende werking van de gletsjers van vooral de laatste ijstijd. Het gewicht van de kilometers dikke lagen ijs van die gletsjers drukte het land diep naar beneden. De terugtrekkende gletsjers hebben niet alleen de bergen afgevlakt, maar gaven ook de landmassa weer de kans om terug te veren. Dat gebeurt overigens nog steeds: langs de Botnische Golf komt Finland nu nog altijd met 9 mm per jaar omhoog. Dat is goed te merken op bijvoorbeeld de Åland-eilanden en aan de scherenkust bij Vaasa. Er komen steeds meer rotsblokken boven water en eilandjes worden binnen een generatie zichtbaar groter. Uiteindelijk zal het noordelijk deel van de Botnische Golf droog komen te staan. Historisch is deze landstijging goed te zien in de havensteden langs de Botnische Golf, waarvan de centra en de oude havens inmiddels ver van zee liggen en er nieuwe havens gebouwd moesten worden om schepen te kunnen blijven ontvangen. Een goed voorbeeld is Tornio, waarvan de haven zo'n 10 km naar het zuiden is gelegen.

De rest van Finland is vrij laag, waarbij het binnenland bestaat uit een grote hoogvlakte, het merenplateau, op een hoogte van gemiddeld zo'n 340 m. Alle toppen zijn hier weggesleten door de eroderende werking van de glet-

Winter in Luosto. Al vroeg in het seizoen gaan de bomen op de vaara's schuil onder een dikke laag sneeuw.

sjers. Overgebleven zijn tienduizenden meren en meertjes, met elkaar verbonden door rivieren en kanalen. Hoewel Finland het 'land van de 1000 meren' wordt genoemd, beloopt het echte aantal meren wel zo'n 60.000 en komen sommige tellingen tot wel 187.000! Ook de meren zijn het werk van de ijstijdgletsjers en werden destijds gevuld met smeltwater. Het grootste merensysteem is het Saimaa, waarvan de totale oeverlengte zo'n 50.000 km bedraagt en dat meer dan 30.000 eilandjes telt. Saimaa ligt tussen de steden Lappeenranta, Varkaus en Joensuu in het zuidoosten van het land. Dankzij het Saimaakaanaal is het sinds 1856 verbonden met de Finse Golf. Dwars over het land van het noordwesten naar het zuidoosten loopt een lage heuvelrug (een esker, of *selkä* in het Fins) met door de gletsjers achtergelaten gruis en puin, de Salpausselkä, die het merengebied aan de zuidkant afsluit. In het noorden neemt het aantal meren geleidelijk af om over te gaan in een gebied met een meer bergachtig karakter, zoals bij Kuusamo. Ook hier zijn de toppen door de gletsjers gladgeslepen waardoor de toppen van de vaara's en tunturi's nu boven de bomen uitsteken.

De kuststrook ligt vrij laag en strekt zich uit van de Russische grens in het zuidoosten tot de Zweedse grens in het noordwesten. Hier liggen de meeste steden, waarvan het grootste deel tussen 1300 en 1700 is gesticht. De steden in het binnenland zijn doorgaans van latere datum.

De kleinste jager (linksboven) is een soort van de fjellen, de wilde zwaan (rechtsboven) is de nationale vogel van Finland, de roodkeelduiker (linksonder) broedt langs vennen, waar ook de bosruiter (rechtsonder) voorkomt.

Zoogdieren

Van de zoogdieren spreken de roofdieren het meest tot de verbeelding. Beer, wolf, lynx en veelvraat komen alle voor in de noordelijke bossen en in de grootste aantallen langs de Russische grens, bijvoorbeeld bij Kuusamo. Kleinere roofdieren, zoals boommarter, bunzing, nerts en hermelijn werden vroeger veel gevangen voor hun pels. Een bijzonder roofdier in Finland is de wasbeerhond, niet te verwarren met de wasbeer. Hij is oorspronkelijk afkomstig uit Oost-Azië en werd in Rusland vooral voor zijn pels gefokt. Ontsnapte exemplaren hebben de weg naar Finland weten te vinden, waar ze nu in flinke aantallen in het wild voorkomen. Ook de das komt in Finland voor, met name ten zuiden van de poolcirkel. Haas en sneeuwhaas komen beide voor, de eerste is te herkennen aan zijn zwarte bovenstaart. In Lapland leven de halftamme rendieren, die 's zomers vrij rondzwerven, maar 's winters bijeen worden gedreven. Wat zuidelijker in Finland komt in kleine aantallen ook het wilde bosrendier voor, dat te herkennen is aan de wat langere poten. Kenmerkend voor Lapland is verder de berglemming, een woelmuis waarvan de aantallen periodiek flink oplopen. In zulke 'lemmingjaren' zullen er meer roofvogels en roofdieren voorkomen, die dit diertje als basisvoedsel gebruiken. Niet alleen uilen hebben daar baat bij, maar ook een vogelsoort

De beste kans om een veelvraat te zien heb je vanuit een van de schuilhutten langs de Fins-Russische grens.

als de kleinste jager (*Stercorarius longicaudus*) en een roofdier als de poolvos. Overigens zullen in die lemmingrijke jaren ook meer hoenders de zomer overleven, omdat de roofdieren de voorkeur geven aan de veel gemakkelijker te vangen lemmingen boven deze lastig te vinden jonge vogels. Een bijzonder zoogdier dat vrijwel nergens anders voorkomt in West-Europa is de vliegende eekhoorn (*Pteromys volans*), een eekhoorn met een vlieghuid tussen de poten waarmee hij van boom naar boom kan zweven. De bossen zijn ook bekend door de elanden die er in groten getale voorkomen in het hele land,

SAIMAAROB

De Saimaarob (*Pusa hispida saimensis*) is een van de weinige zeehonden die in zoetwater leeft. Hij komt met name voor in het Saimaa-merensysteem. Vergelijkbare dieren zijn de Ladogarob en de Baikalrob in de gelijknamige meren in Rusland. De Saimaarob is een relict uit de tijd dat het Saimaameer nog in verbinding stond met de Finse Golf. Door de stijging van het land na de laatste ijstijd, werd die verbinding echter verbroken en raakten de zeehonden geïsoleerd van hun soortgenoten. Ze konden zich daardoor onafhankelijk ontwikkelen en aanpassen aan een leven in zoetwater. Er zijn niet meer dan zo'n 270 exemplaren overgebleven en uiteraard is het dier geheel beschermd (sinds 1955).

Åland

De archipel Åland (Fins: Ahvenanmaa) neemt een aparte plaats in. Dat is historisch zo gegroeid. De eilanden liggen dichterbij Zweden dan bij Finland en er wordt uitsluitend Zweeds gesproken. Bovendien hebben de eilanden een grote mate van zelfbestuur. Om die reden zijn de cruise ferry's tussen Zweden, Åland en Finland zo interessant: door de taxfreeverkopen zijn ze zeer geliefd bij zowel Zweden als Finnen. Ook de buitenlandse toerist doet er zijn voordeel mee, want de overtochten met deze luxe schepen zijn goedkoop. De eilanden zijn vrij vlak, dunbevolkt en rijk aan natuur- en cultuurhistorische monumenten. In veel opzichten lijken ze op de Zweedse scherenkust langs de Oostzee en Botnische Golf, maar ze wijken met hun granieten basis duidelijk af van Öland en Gotland, die bestaan uit kalkplateaus. De archipel bestaat uit zo'n 27.000 eilandjes, waarvan er 6757 groter dan 0,25 ha zijn en slechts 60 bewoond. Er wonen bijna 28.000 mensen op die 60 eilanden, waarvan 9500 in Mariehamn, de hoofdstad en belangrijkste haven van de archipel. De eilanden werden al in de prehistorie bewoond, waarvan op verschillende plekken nog bewijzen zijn te vinden in de vorm van grafvelden uit de steentijd, bronstijd en ijzertijd.

< De kerk van Finström.

De ruïne van Raseborg.

Zuid-Finland (Södra Finland/Etelä-Suomi) bestaat sinds de bestuurlijke herindeling in 2009 uit de regio's Egentliga Tavastland, Päijänne-Tavastland, Nyland, Kymmenedalen en Södra Karelen. De hoofdstad Helsinki/Helsingfors ligt ook in deze regio, maar wordt in hoofdstuk 7 beschreven.

TAMMISAARI/EKENÄS EN OMGEVING

Tammisaari vormt samen met Karis en Pojo de gemeente **Raseborg/Raasepori**. De gemeente is vernoemd naar de burcht die hier in 1374 werd gebouwd door Bo Jonsson Grip, toen de machtigste en rijkste man van Zweden, waarschijnlijk om de Zweedse belangen ten opzichte van de Hanzestad Reval (Tallinn) te verdedigen. Nadat Ekenäs in 1528 het administratieve centrum was geworden, verloor de burcht Raseborg zijn belang. In 1546 verleende Gustav Vasa Ekenäs stadsrechten, maar al in 1550 verordende hij dat de burgers van Ekenäs naar zijn nieuwe project, Helsingfors, moesten verhuizen. Niet iedereen ging weg, waardoor de stad bleef groeien. In het begin van de 17de eeuw werd de kerk gebouwd en kwam er een school. In de jaren 1709-1710 bezweek de helft van de bevolking aan de pest. Een stadsbrand in 1821 legde het oude centrum grotendeels in de as, waaronder de kerk. De huidige kerk is een ontwerp van Charles Bassi.

In 1912 werd Ekenäs een garnizoensstad, waarna een kazerne in Dragsvik werd gebouwd. Na de Russische Revolutie en de Finse onafhankelijk-

Zuid-Finland

heidsverklaring vertrokken de Russische troepen in januari 1918. Dragsvik diende daarna als gevangenkamp voor de Roden, met zo'n 9000 gevangenen, waarvan er 3000 stierven.

De stad werd in 1939-1940 gebombardeerd door Russische vliegtuigen. In juni 1941 werd de stad onderworpen aan artillerievuur vanuit Hanko en luchtaanvallen. Na de oorlog werd de stad weer geheel hersteld. De oudste huizen in de zogenoemde Gamla Stan dateren van de 18de eeuw.

De grootste bezienswaardigheid van de streek is nog steeds de ruïne van de **burcht Raseborg**, enkele kilometers buiten het centrum van de stad. Na de dood van Bo Jonsson Grip kwam het slot aan de kroon. Het was door zijn ligging echter een belangrijke burcht en in tijden van onrust van belang voor de verdediging van de Zweedse belangen. In 1520 was Finland en dus ook Raseborg in handen van Kristian II van Denemarken, die er op 16 december bisschop Hemming Gadh en Nils Eskilsson Banér, die de opstand tegen de Deense koning leidde, liet ophangen. In 1523 werd Raseborg door de broers Erik en Ivar Fleming namens Gustav Vasa veroverd. Erik Fleming kreeg het slot tot 1540 in leen. Het slot was toen al dermate vervallen dat het niet meer werd hersteld. In de buurt werd vervolgens de stad Ekenäs aangelegd. De

Helsinki

Helsinki ligt aan de Finse Golf en is de hoofdstad van het land. Met ruim 590.000 inwoners is het niet alleen de grootste, maar zeker ook de mooiste stad. Het is een echte zeestad: aan drie zijden omgeven door de zee, die bovendien ver de stad binnendringt. De cruise ferry's varen af en aan en verbinden Helsinki met Tallinn in Estland en Stockholm in Zweden. Net als Stockholm is de stad gebouwd op tal van eilanden die via bruggen met elkaar zijn verbonden. Het centrum werd vrijwel in één keer gebouwd naar ontwerp van C.L. Engel, een Duitse architect in Russische dienst. De in empirestijl opgetrokken gebouwen rondom het Senaatintori/Senatsborg (Senaatsplein) vormen het hart van de stad, maar het meeste leven speelt zich af langs de Esplanadi en op het Kauppatori (het marktplein aan de haven). Helsinki bruist en is het economische en culturele hart van het land, met onder meer de grootste universiteit. Het is ook een groene stad met grote parken die het centrum omgeven. Pontjes verbinden de stad met de tientallen eilanden die in de baaien rond de stad liggen. De stad leent zich bij uitstek om te voet te worden ontdekt, omdat alle bezienswaardigheden op loopafstand van het Rautatieasema (centraal station) liggen.

< De iconostase van de Oespenski-kathedraal.

De lutherse domkerk van Helsinki.

Het oudste stenen huis van de stad, het **Sederholmin talo** (Sederholms huis) uit 1757, staat op de hoek van de Aleksanterinkatu en Katariinankatu, op de zuidoostelijke hoek van het Senaatsplein. Hier organiseert het **Helsinki City Museum** tijdelijke tentoonstellingen.

► HELSINKI CITY MUSEUM, helsinkicitymuseum.fi

Oude centrum

In de wijk **Kruunuhaka/Kronhagen** ten noorden van de domkerk staan veel gebouwen in empirestijl, veelal ontworpen door C.L. Engel, zoals de gebouwen van het oude ziekenhuis aan de Unionenkatu, die nu in gebruik zijn door de universiteit. Het Nationaal Archief aan de Rauhankatu is van recenter datum en werd in 1890 gebouwd naar ontwerp van Gustaf Nyström. Ook de Bank van Finland ertegenover is aan het eind van de 19de eeuw gebouwd. Voor het gebouw staat een beeld van J.W. Snelmann die ervoor zorgde dat Finland in de 19de eeuw zijn eigen valuta kreeg, de markka. Aan de andere kant van de Snelmannkatu staat het Huis van de Standen, eveneens ontworpen door Gustaf Nyström, waar de lagere standen (burgers, boeren en geestelijken) bijeenkwamen. De vierde stand – de adel – had (en heeft nog steeds) een eigen gebouw, Suomen ritarihuone/Finlands riddarhus aan de Ritarikatu/Riddaregata. Het timpaan van het Huis van de Standen laat tsaar Alexander I zien tijdens de Landdag in Borgå/Porvoo van 1809.

De Russisch-orthodoxe Oespenski-kathedraal.

Ook het schiereiland Katajanokka/Skatudden wordt nog tot het oude centrum gerekend. Het was vroeger de zeemanswijk van de stad, met zeemanshuisjes, magazijnen en scheepswerven. Veel van de oude gebouwen zijn bewaard gebleven en nu in gebruik voor andere doeleinden. Het opvallendste gebouw is zonder twijfel de orthodoxe **Oespenski-kathedraal**. Hij torent hoog boven de wijk uit en is door zijn rode bakstenen, groenkoperen daken en gouden koepels en kruizen niet te missen. Vanaf het plein voor de kathedraal heb je een prachtig uitzicht over Helsinki. Het park rondom de kerk is een geliefde plek voor een picknick.

Het interieur van de kathedraal is net zo indrukwekkend als de buitenzijde en is deels afkomstig uit het Valamo-klooster op het eiland Valaam in het Ladogameer. Met name de iconostase die de altaarruimte afscheidt, is indrukwekkend (zie foto p. 134). Een kostbaar icoon van St. Nicolaas dat in 2007 werd gestolen, is nog altijd niet teruggevonden. De kerk werd uiteraard in de Russische tijd gebouwd en was in 1868 gereed.

Nu is nog slechts iets meer dan 1% van de Finse bevolking Russisch-orthodox. De kathedraal is de grootste orthodoxe kerk in West-Europa en werd ontworpen door de Russische architect Aleksey Gornostaev. Onder de Oespenski-kathedraal langs de haven staat het hoofdkantoor van bosbouw- en papiergigant Stora Enso. Het witte kantoorgebouw is een ontwerp van de befaamde Finse architect Alvar Aalto. Gezien vanuit de stad is de combinatie van het modernisme van Aalto en de orthodoxe kathedraal niet erg geslaagd.

Oude boothuisjes in Kokkola/Karleby.

De Lappo å (Lapuajoki) loopt dwars door de stad en aan de oostzijde staat de kerk uit 1708.

Behalve Georg Carl von Döbeln werd ook de schrijver Zacharias Topelius (1818-1898) in Nykarleby geboren. Zijn huis **Kuddnäs** is nu ingericht als museum.

Jakobstad/Pietarsaari

De stad werd in 1652 gesticht door Ebba Brahe, de weduwe van Jacob De la Gardie (vandaar de naam Jakobstad). De Finse naam Pietarsaari is afgeleid van Pedersöre, de naam van de buurgemeente. De Finse nationale dichter Johan Ludvig Runeberg werd in de stad geboren en bracht er zijn jeugd door. De stad staat van oudsher bekend om zijn scheepswerven en was altijd een belangrijke havenstad. De reder Peter Malm had in de 19de eeuw de grootste handelsvloot van Finland. Zijn huis herbergt nu het **stads-museum**.

Doordat de reders van de stad zich in de tweede helft van de 19de eeuw verzetten tegen de aanleg van een spoorlijn, is Jakobstad nu nog steeds niet bereikbaar per trein.

Tot de bezienswaardigheden van Pietarsaari behoort het **Skolpark**, een botanische tuin en park in het centrum van de stad met een grote diversiteit aan planten. Naast het Skolpark ligt de wijk Skata, die samen met enkele stenen huizen het enige deel van Jakobstad is dat een stadsbrand

halverwege de 19de eeuw heeft weten te doorstaan. Skata was gebouwd als woonwijk voor arbeiders en matrozen en wordt gekenmerkt door houten huisjes langs smalle straatjes. De **Gamla hamn** (oude haven) ligt een paar kilometer buiten het centrum van de stad. Er zijn een fijn badstrand en het waterpark Fanta Sea. Fäboda ligt ongeveer 8 km ten westen van het stadscentrum. Het is een gebied met zandstranden en een camping. Een andere belangrijke attractie in Fäboda is het **Arctische Museum Nanoq**. Dit museum, dat in 1988 werd opgericht door Pentti Kronqvist, heeft een permanente tentoonstelling over poolonderzoek, de Groenlandse cultuur en andere Arctische culturen. Op het terrein staan 18 gebouwen, waarin de reizen van onder meer Roald Amundsen, Fridtjof Nansen en Salomon A. Andrée worden gedocumenteerd. Het museum heeft ook een grote Arctische bibliotheek.

> ARCTISCH MUSEUM NANOQ, nanoq.fi

✦ KOKKOLA/KARLEBY EN OMGEVING

Karleby was een van de 15 steden die door Gustav II Adolf werden gesticht. De stichtingsbrief voor 'Gamble Karleby' (Oud-Karleby) dateert van 7 september 1620. De koning schreef de brief in de ochtend en in de namiddag van dezelfde dag stichtte hij nog een stad direct in de buurt en die kreeg de naam Nykarleby (Nieuw-Karleby). De Finse naam Kokkola dankt de stad aan een stenen vuurbaken waar zeearenden zich verzamelden (*kotka* = arend, *kokko* = vuur). De baai werd daarom Kotkalahti of Kokkolahti genoemd, wat verbasterd werd tot Kokkola. Van de bevolking spreekt 85% Fins, 14% Zweeds en de rest heeft een andere taal als moedertaal.

Karleby en Nykarleby delen de teerton in hun stadswapens. Dat geeft aan dat beide havens van belang waren voor de uitvoer van het belangrijkste bosbouwproduct van Finland in de 17de en 18de eeuw. De oudste delen van de kerk van Karleby dateren uit de 15de eeuw. De kerk was gebouwd als vestingkerk met tot 2 m dikke muren. In de 18de eeuw werd de kerk met twee dwarsschepen uitgebreid tot een kruiskerk.

Dankzij de spoorlijn naar Helsinki en Oulu kan de stad zich vanaf het midden van de 19de eeuw sterk ontwikkelen. Midden in de stad staat een barkas tentoongesteld die tijdens de Krimoorlog op de Engelsen is buitgemaakt.

Neristan is het oude, zeer goed bewaard gebleven centrum van Karleby met veel houten huizen, smalle straatjes en prachtige details, zoals de gietijzeren straatlantaarns. De tegenhanger van Neristan (onderstad), waar voornamelijk arbeiders en zeelieden woonden, was **Oppistan** (bovenstad), waar de huizen groter en de mensen welgestelder waren. Het stratenplan van beide wijken dateert van 1665, maar van de oorspronkelijke bebouwing van Oppistan is weinig meer over, zij het dat het oude raadhuis, naar ontwerp van C.L. Engel, er nog wel staat. Het oudste gebouw van de stad is

Raften op de Kitkajoki.

Het gebied is geschikt voor onervaren wandelaars, maar er zijn verder geen faciliteiten.

Een goede plek om de grote roofdieren van Finland te zien is het Boreal Wildlife Centre in Viiksimo nabij Kuhmo. Hier kijk en fotografeer je vanuit schuilhutten onder meer de beer, veelvraat, wolf, eland, bever en het bosrendier. Ook hoenders zul je er kunnen zien, in ieder geval auerhoen en korhoen en daarnaast parel- en roodkeelduiker, kraanvogel, visarend en taigagaai. Uilen zijn er ook maar hun aanwezigheid en de mogelijkheid om ze ook daadwerkelijk te zien en te fotograferen hangen vooral af van het prooiaanbod (woelmuizen).

► BOREAL WILDLIFE CENTRE, viiksimo.fi

Een andere aanbieder van schuilhutten in deze omgeving is Lassi Rautiainen Wildlife Safaris met een basiskamp (Kuikka base camp) en 14 schuilhutten voor het waarnemen en fotograferen van de grote roofdieren en bosvogels – en 2 bij Kuusamo voor arenden.

► LASSI RAUTIAINEN WILDLIFE SAFARIS, articmedia.fi

Oeraluil.

🦉 KUUSAMO/GUOSSÁN EN OMGEVING

Tot de 17de eeuw werd het gebied rond het huidige Kuusamo bewoond door seminomadische Samen. In het koude seizoen woonden ze in de winterdorpen Maanselkä en Kitka. Naast de visserij en de jacht voorzagen ze in hun levensonderhoud door te handelen met de bewoners aan de kust van de Botnische Golf en bont te verhandelen met de Kareliërs van de Witte Zee-kust. Als Saminederzetting behoorde Kuusamo tot Kemi-Lappmark en dat behoorde weer tot de Zweedse provincie Västerbotten, maar de band met Zweden was beperkt tot het betalen van belastingen. De bewoners werden soms echter ook belast door de Russen.

Toen de Zweedse regering in 1673 alle kolonisten in Lapland voor 15 jaar belastingvrijstelling verleende, vestigden zich kolonisten uit Savo en Kainuu in Kuusamo. Zij ontgonnen het land door bos te verbranden en in de as te zaaien. Hierdoor kwam het bestaan van de Samen, die vooral van de jacht leefden, in het gedrang. De Samische bevolking assimileerde deels of werd binnen enkele decennia verdrongen door de Finse kolonisten. In 1718 woonden in Kuusamo slechts twee Sami-families en die gebruikten al de Finse taal.

In 1687 werd de eerste kapel gebouwd, die in 1695 werd vervangen door een kerk. Door de constante instroom van nieuwe kolonisten groeide Kuusamo in de 18de eeuw gestaag. In 1775 werd Kuusamo toegevoegd aan de nieuw gevormde provincie Oulu en sindsdien behoort het niet meer tot Lapland.

Lapland

Fins Lapland beslaat bijna een derde van Finland met een oppervlakte van zo'n 100.000 km², terwijl er slechts 3,4% van de bevolking leeft (ca. 180.000 mensen). Deze dunbevolkte streek met nog geen 2 personen per km² bestaat dus vooral uit uitgestrekte bossen, hoogvenen en golvend heuvelandschap, met her en der een wat hogere top.

Lapland is natuurlijk het land van de Sami of Samen die hier hun rendieren laten grazen. De Samische gemeenschap bestaat uit zo'n 5000 personen, die samen zo'n 200.000 rendieren hebben. Een klein deel van de Samen zijn Skolt-Samen, die na de Tweede Wereldoorlog van het Kola-schiereiland in de toenmalige Sovjet-Unie naar Finland zijn geëvacueerd. Zij hangen het Russisch-orthodoxe geloof aan en zijn vooral te vinden ten noorden van het Inarimeer rond het dorp Sevettijärvi.

< Hondensledetocht door Fins Lapland.

NOORDERLICHT FOTOGRAFEREN

Voor het fotograferen van het noorderlicht heb je genoeg aan een normale fotografie-uitrusting: bij voorkeur een systeemcamera, een goed objectief, een statief en een afstandsbediening. De camera wordt bij het fotograferen van noorderlicht geheel handmatig bediend.

Kleed je warm aan! In heldere nachten is het meestal bar koud in Noord-Finland met temperaturen die tot ver onder nul kunnen dalen. Zorg er ook voor dat je camera goed kan acclimatiseren, maar stel hem niet te lang bloot aan de kou zonder dat hij actief is. Als je hem weer binnenbrengt na het fotograferen, zal hij onmiddellijk beslaan. Laat hem rustig drogen.

Instellingen

Een goed uitgangspunt is een sluitertijd van zo'n 10 seconden, maar dat is afhankelijk van de intensiteit van het noorderlicht en het niveau van het omgevingslicht. Het is een goed idee om de noorderlichtfoto's naar je gevoel wat te overbelichten. Daar het noorderlicht zich op een hoogte van 80-150 km bevindt, kun je op oneindig scherpstellen. Het is niet nodig om extreem hoge ISO-waarden te gebruiken. ISO 800 tot 1600 is hoog genoeg en voorkomt al te veel ruis. Schakel ruisonderdrukking bij lange belichtingstijden uit als je zo veel mogelijk foto's wilt maken. Door voor wat hogere ISO-waarden te kiezen en lange sluitertijden te gebruiken, krijg je wel enige ruis in de foto's, maar dat is in de beeldbewerking goed op te lossen. Zet beeldstabilisatie uit als je de camera op een statief gebruikt: een stevig statief en een afstandsbediening voor de camera zijn onontbeerlijk bij noorderlichtfotografie. Gebruik geen enkel filter op het objectief om een zo helder mogelijk beeld te krijgen.

Nationaal park Urho Kekkonen

Het nationale park Urho Kekkonen werd opgericht in 1983 en heeft een oppervlakte van 2550 km². De natuur wisselt af tussen kale bergen, moerassen en uitgestrekte bossen. De rendierhouderij en de jacht hebben een lange traditie in het gebied en worden nog steeds uitgeoefend. In de buurt van het park ligt het dorp en toeristische centrum Saariselkä. **Saariselkä** is ook de naam van het berggebied met lage toppen dat grotendeels binnen het nationale park ligt. In het gebied het dichtst bij het informatiecentrum en in het westelijke deel van het park zijn kortere en langere gemarkeerde wandelpaden, met overnachtingshutten, terwijl het oostelijke deel min of meer een echte wildernis is.

Inari/Anár

De oudste menselijke sporen dateren uit de periode 8000-7000 v.Chr. Die eerste mensen behoorden waarschijnlijk tot de Komsa-cultuur die zich langs de kusten van de Noordelijke IJzee had ontwikkeld. In de steentijd trokken ook stammen uit het noorden van Zweden en van de kusten van de Witte Zee naar deze streek, later gevolgd door de Samen. De Inari-Samen leefden van jacht en de visserij en hielden geen rendieren. Hun grondgebied komt ongeveer overeen met dat van de huidige gemeente Inari (Inari-Samisch: Aanaar, Kolt-Samisch: Aanar, Zweeds: Enare). De Samen van Inari handelden in de middeleeuwen levendig met Russen die langs de kusten van de Witte Zee leefden (de Pomoren), de Birkarlar zuidelijker uit Finland en via hen zelfs met de Hanze.

De eerste schriftelijke vermelding van Inari is te vinden in een document van grootvorst Vasili III van Moskou en gaat over het innen van belastingen in Lapland in het jaar 1517. De Zweeds-Russische grens liep volgens de Vrede van Teusina in 1595 en de Vrede van Stolbovo in 1617 ten oosten van het Inarimeer, ongeveer waar nu de Fins-Russische grens loopt. Inari lag in een dunbevolkt gebied en de bewoners werden nogal eens door de Zweden, de Noren én de Russen belast. Dominee Johan Pictorius uit Kemi bekeerde rond 1630 de inwoners van Inari tot het christendom en in 1646 werd de eerste kerk gebouwd in Pielpajärvi.

Vanaf het midden van de 18de eeuw verruilden de Samen van Inari hun seminomadische leefwijze voor vaste boerderijen, later gevolgd door kolonisten uit Zuid-Finland. Rond 1830 waren er 121 boerderijen, waarvan driekwart van de Samen en een kwart van Finnen.

Na de Tweede Wereldoorlog moest Finland Petsamo afstaan aan de Sovjet-Unie. De daar levende Skoltsamen werden geëvacueerd en vestigde zich rond Inari. Het gebied rond Jäniskoski en Niskakoski werd aan de Sovjet-Unie verkocht in het kader van de herstelbetalingen. Dit gebied ten oosten

BELANGRIJKE ADRESSEN EN TELEFOONNUMMERS

In Finland

- Nederlandse ambassade: Erottajankatu 19 B, 00130 Helsinki, tel +358 (0)9-228920 (nederlandwereldwijd.nl/landen/finland)
- Belgische ambassade: Kallioliinantie 5, 00140 Helsinki, tel +358 (0)9-170412 (finland.diplomatie.belgium.be)
- Visit Finland: P.O. Box 625, Porkkalankatu 1 FI-00180 Helsinki, tel +358-(0)29-5058000 (visitfinland.com)

In Nederland en België

- Ambassade van de Republiek Finland: Fluwelen Burgwal 58, 2511 CJ Den Haag, tel +31 (0)70-346 97 54 (finlande.nl)
- Ambassade van Finland: Avenue de Cortenberg 80, 1000 Brussel, tel +32 (0)2-2871212 (finlande.be)

Gespecialiseerde reisbureaus

- BBI Travel: Machlaan 8b, 9761 TK Eelde, tel +31 (0)50-3136000 (info@bbi-travel.nl, bbi-travel.nl)
- Buro Scanbrit (Amsterdam): tel +31 (0)20-4621040 (info@buroscanbrit.nl, buroscanbrit.nl)
- Noorderhuis: Sint-Annaplein 34, 9000 Gent, Britselei 80, 2000 Antwerpen, tel +32 (0)3-3613880 (info@noorderhuis.travel, noorderhuis.travel/bestemmingen/finland)
- SNP Reizen: Molukkenstraat 7, 6524 NA Nijmegen, tel +31 (0)24-3277000 (reiswinkel@snp.nl, snp.nl)
- Voigt Travel BV: Amsterdamsestraatweg 15e, 1411 AW Naarden, tel +31 (0)35-6990322 (voigt-travel.nl)
- Askja Reizen: Izaak Evertslaan 1, 6814 JH Arnhem, tel +31 (0)26-3529390 (askja.nl)

Websites

- finland.fi (Engels)
- finland.startpagina.nl
- finland.startkabel.nl
- expat-finland.com
- finlandforum.org (Engels)
- visitfinland.com
- discoveringfinland.com